

Januari 2025

Nödvändiga åtgärder för Östersjön och fisket under 2025

Rätt satsningar kan främja både fisken och lönsamheten

År 2025 väntas bjuda på angelägna åtgärder för en friskare Östersjö och ett tryggt framtida fiske. Trålgränsen kan flyttas ut och bottentrålning kan förbjudas i marina naturreservat innanför trålgränsen. Det pågår även viktiga processer på EU-nivå, bland annat en [utvärdering av den gemensamma fiskeripolitiken \(GFP\)](#).

Samtidigt är tillståndet dåligt för Östersjön och flera av fiskpopulationerna. Förra året togs beslut om [höjda sillkvoter](#), trots flera osäkerheter. Torsken visar inga tecken på återhämtning och [varningsflagg har hissats för laxen](#) – fångsterna 2024 i de svenska älvarna minskade med drygt 86 procent jämfört med 2021. Men det är inte enbart fisken och Östersjön som förlorar – det gör vi alla. Enligt en [ny rapport](#) kan Sverige skapa en samhällsekonomisk vinst på 260 milj kr per år om det storskaliga fisket begränsas till 25 procent av Östersjön. Men det kräver en aktiv och reformerad fiskeriförvaltning.

Vi ser också ett nytt omvärldsläge som ställer nya krav. Det säkerhetspolitiska läget och Sveriges låga matförsörjningsgrad visar behovet av kraftfulla åtgärder, om vi vill ha ett fiske i Östersjön som kan bidra till framtida beredskap. Erfarenheter visar att det tar mellan [fem och tio år för bestånd att återuppbyggas](#).

Trots givna fördelar med att begränsa fisket förblir fiskekvoterna höga.

Samtidigt råder konsensus i svensk politik att fisket måste minska, **så hur kommer vi framåt?**

Fem fiskeripolitiska åtgärder

För att lyckas vända skutan, och sätta kurs mot en Östersjö som återigen kan bidra med fisk på våra tallrikar, krävs flera åtgärder. Under 2025 är följande aktuella:

- **Kroka arm med Finland** – Samarbete är centralt för att vända utvecklingen i Östersjön.
- **Inför beredskapskvoter** – Det ska alltid finnas en viss andel fisk i havet för att trygga ett civilt försvar där fisken är en del av vår matberedskap.
- **Utöka ICES vetenskapliga råd med en riskbedömning** – En större säkerhetsmarginal är nödvändig för att säkra stabila och förutsägbara fiskekvoter.
- **Verka för en grundlig utvärdering av den gemensamma fiskeripolitiken** – Utvärderingen är en chans att förändra till det bättre.
- **Skärp och stärk den svenska fiskerikontrollen** – Riktade och tillräckliga anslag bör avsättas till Havs- och vattenmyndigheten och Kustbevakningen.

Fisket och lösningarna

Åtgärd: Kroka arm med Finland

[Finland och Sverige har tillsammans rätt att fiska 75%](#)

av den totala sillkvoten i Östersjön, exklusive sillen i Rigabukten. Finland står för hälften av hela kvoten och Sverige för en fjärdedel. En gemensam position i fråga om fisket och fiskekvoter kan därför få stor betydelse.

Tillsammans kan Sverige och Finland visa att förändring är möjligt, precis som Lettland och Estland har gjort i Rigabukten – den enda sillpopulation i Östersjön som mår bra.

Om vi lyckas, kan vissa delar av svensk och finsk fiskerinäring dessutom fiska mer än idag. Det småskaliga fisket i Sverige skulle exempelvis kunna öka fångsten från dagens ca 1 000 ton till 10 000 ton, vilket ökar landningsvärdet med cirka 180 miljoner kronor, [enligt beräkningar av nationalekonomen Stefan Fölster](#).

Ensam är inte stark – vi behöver alla hjälpas åt att [kroka arm med finländska kollegor](#). Idag har Sverige och Finland helt [olika syn på sillfisket](#). Det kommer krävas betydande insatser på alla plan för att nå samsyn.

Åtgärd: Inför beredskapskvoter

Fisk, särskilt sill och torsk, kan bli en [viktig proteinkälla i kristider](#) och [ge varje svensk upp till 6,5 kilo fisk om året](#). Det motsvarar en middag per svensk, varje vecka under ett helt år! Det kan göra skillnad i oroliga tider när vi riskerar stå utan importerad mat, som idag utgör ungefär 50% av livsmedelsförsörjningen. Sverige behöver fiskekvoter som borgar för en robust beredskap och tryggt civilt försvar – vi kallar det ”beredskapskvoter”.

Östersjösillen har historiskt spelat en viktig roll i kristider. Under världskrigen var sill en av de matvaror som inte ransonerades. Sillen bidrog därför till att svenska folket klarade sig igenom livsmedelskriserna under kriget.

Om sillen och torsken återigen ska kunna ta plats på var mans bord måste mängden sill i havet öka mångfald. Ett första steg är att bestämma hur mycket fisk Östersjön ska kunna ge oss. [Historisk har länderna runt östersjön kunnat fiska över 1 miljon ton fisk per år, idag har den siffran sjunkit till under 250 tusen ton](#). Det kommer kräva en ny

förvaltning där vi skulle kunna ha ett starkt kustfiske som fiskar mat till oss människor och ett levande fritidsfiske – något som både bidrar till matförsörjning och [rekreation](#).

Åtgärd: Utöka de vetenskapliga råden med en riskbedömning

Sedan 1990-talet har mängden fiskbar torsk, sill och skarpsill i Östersjön [minskat med cirka 75%](#), vilket tydligt visar att fisketrycket varit för högt under lång tid. För att vända trenden behöver nya verktyg utvecklas som tar hänsyn till osäkerheter som omgärdar dagens vetenskapliga råd.

ICES vetenskapliga rådgivning bör kompletteras med en riskbedömning som klargör och kvantifierar osäkerheterna i råden, förslagsvis de som orsakas av [felrapportering av exempelvis sill och skarpsill](#), eller av osäkerheten kring modellen forskarna använder i sina analyser. Med en kvantitativ bedömning av dessa risker kan ICES rådgivning bättre spelga verkligheten i havet, och hänsyn tas till osäkerheterna i data och de vetenskapliga modellerna.

Foto: Tobias Dahlin, Azote

Åtgärd: Verka för en grundlig utvärdering av den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken utvärderas vart tionde år, och nu är det dags igen. EU-kommissionen påbörjade arbetet 2024 och går nu vidare med ett [öppet samråd](#). Utvärderingen kommer troligen pågå några år framöver och kan, om det görs rätt, förbättra förvaltningen.

Det finns flera delar av rådande lagstiftning som är bra, men som ännu inte implementerats. Det gäller exempelvis [artikel 17 som inrymmer hittills outnyttjade möjligheter](#) att premiera det småskaliga fisket, som har förhållandevis låg miljöpåverkan, före det storskaliga foderfisket.

Samtidigt finns flera problem med lagstiftningen, vilka bör påpekas i utvärderingen. Delar av lagen som är direkt skadliga för havsmiljön och fisken bör tas bort, det gäller till exempel [mellanårsflexen \(Art 15.9\)](#) som möjliggör överföring av kvoter från ett år till ett annat – trots att fiskbeståndens status kan ha försämrats under den tiden.

Dessutom bör bredare ansatser, som genomsyrar hela lagstiftningen och som bidrar till ohållbart fiske, reformeras eller ersättas. Det gäller exempelvis förvaltningsmålet [MSY \(maximalt hållbart uttag\)](#) som, sett till fiskbeståndens svaga utveckling, bevisligen inte fungerar.

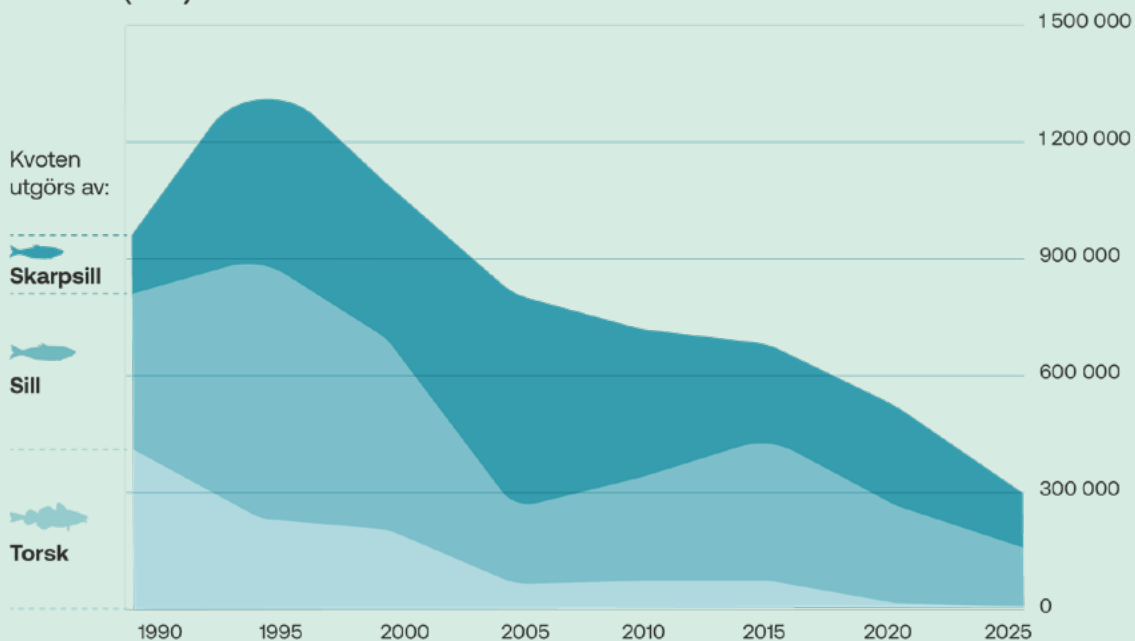
Åtgärd: Skärp och stärk den svenska fiskerikontrollen

[Den svenska fiskerikontrollen har länge varit undermålig](#), men trots återkommande kritik från EU-kommissionen kvarstår problemen. Bristerna är omfattande vad gäller yrkesfiskets registrering av fångster och inspektioner när fångsten tas i land. Generellt utgår en [bot på 2000 kr](#) trots att felen kan vara stora och systematiska.

[Felrapportering kan leda till att ICES felbedömer bestånd](#) vilket kan leda till för höga fångstkvoter och felaktiga antaganden om arternas utbredning och beståndens återhämtningsförmåga. Uppskattningar av mängden lekmogen fisk i ett bestånd, vilket är en väsentlig del i ICES råd, är dessutom känslig för felrapportering. Enligt ICES [motsvarar överrapporteringens storlek överskattningen av beståndets storlek](#). Om ett bestånd överrapporteras med 20%, överskattas även dess storlek med 20%.

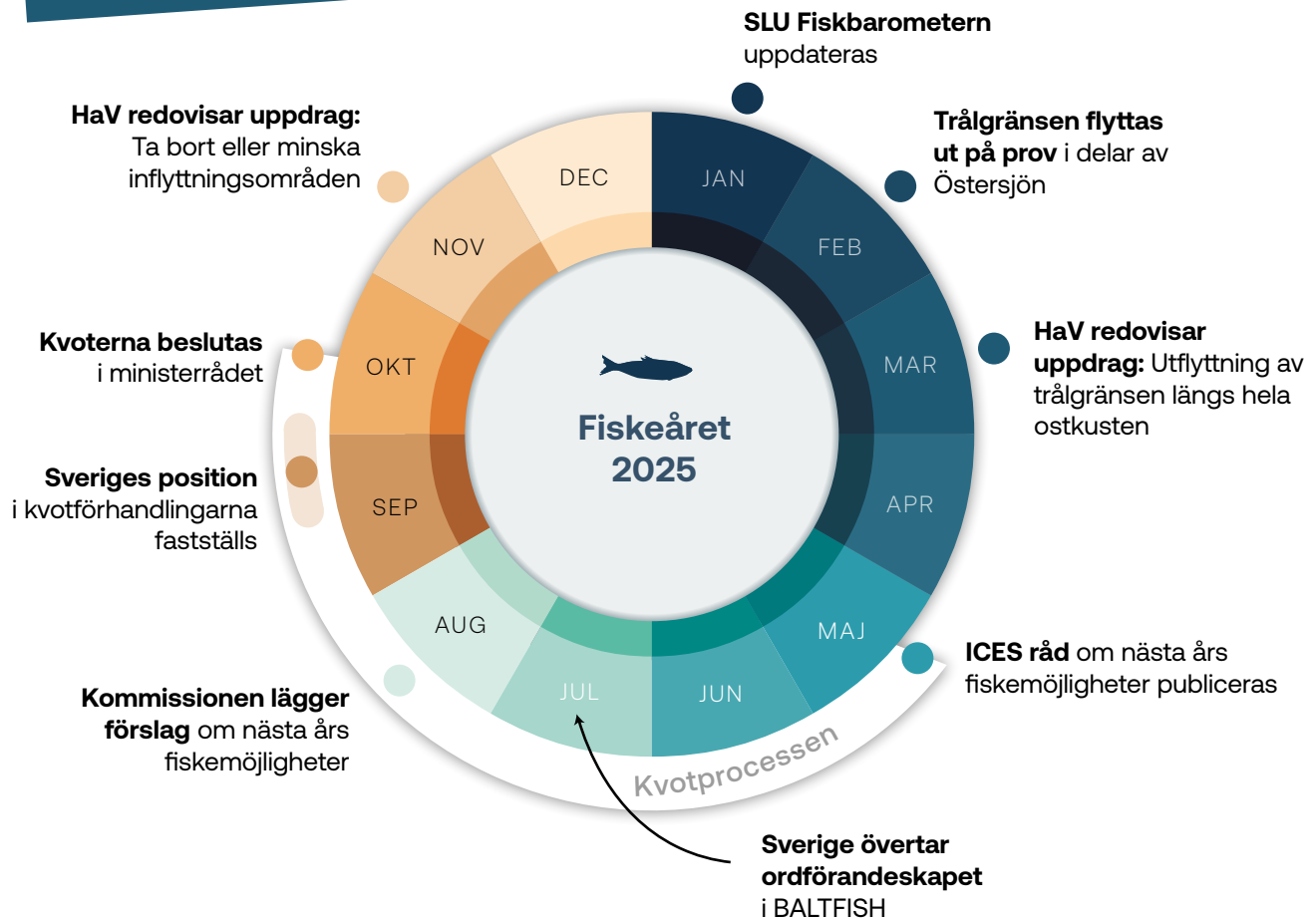
HaV och Kustbevakningen behöver tilldelas riktade och tillräckliga anslag för att kunna skärpa kontrollen i enlighet med lagen.

Totala kvoter i Östersjön 1990-2025 (ton)

Sedan 1990 har mängden fiskbar skarpsill, sill och torsk i Östersjön minskat med cirka 75%. Det är ett tydligt tecken på att rådande fiskeriförvaltning inte fungerar. Förvaltningsmålet MSY, som infördes i EU:s fiskerilagstiftning 2013, har inte förändrat den generella utvecklingen. *Källa: ICES, 2024.*

Fiskeåret 2025

Också under året:

Utvärderingen av den gemensamma fiskeripolitiken

EU-kommissionen påbörjade processen redan sommaren 2024. Under 2025 kommer arbetet fortsätta. Fram till april är det möjligt att lämna synpunkter genom att delta i [kommissionens öppna samråd](#).

JANUARI

SLU Fiskbarometern uppdateras

[Fiskbarometern](#), Sveriges lantbruksuniversitets årliga sammanställning av tillståndet för fisk och skaldjur, publiceras tidigast 31 januari.

Kommentar: Ny kunskap och relevanta åtgärder som bidrar till att återuppbygga Östersjöns fiskpopulationer bör omgående införlivas i gällande regelverk. Det gäller exempelvis faktumet att [sillen består av flera genetiskt skilda populationer](#), vilket kräver anpassning av förvaltningen.

FEBRUARI

Trålgränsen flyttas ut på prov inom delar av Östersjön

Från 1 februari [flyttas trålgränsen ut på prov](#) från fyra till 12 sjömil i delar av centrala Östersjön. Åtgärden sker inom ett vetenskapligt projekt och slutredovisas i april 2027.

Kommentar: Projektet väntas bidra till ökad kunskap om effekten av trålfiskebegränsningar, även om tiden för utvärdering är knapp. En permanent utflyttning är dock att föredra – och kommer kanske ske i närtid. Det är ännu oklart huruvida den permanenta utflyttningen, som regeringen föreslagit, ska göras parallellt med det vetenskapliga projektet. Om så blir fallet kommer projektet försvåras. Det viktigaste är dock att trålgränsen flyttas ut permanent längs hela ostkusten.

MARS

HaV redovisar uppdrag om utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten

HaV redovisar underlag till samråd för att flytta ut trålgränsen till 12 sjömil längs hela ostkusten för pelagiskt fiske med fartyg över 24 m som använder aktiva redskap (trål). Uppdraget inkluderar åtgärdsförslag och identifierar områden utanför 12 sjömil där fiske kan behöva begränsas.

Kommentar: BalticWaters ser positivt på regeringens steg mot en fullskalig utflyttning. Det krävs dock att undantag för fiske är ytterst restriktiva, samt att fler åtgärder vidtas för att skydda sillen. Fiskebegränsningar utanför 12 sjömil, i viktiga lekområden som Finngrundet utanför Gävle, kan spela en viktig roll. Åtgärden kan skapa ringar på vattnet i andra Östersjöländer och kan utgöra en språngbräda för att vidta ytterligare åtgärder av betydelse för havet och fisken.

MAJ

ICES råd om fiskemöjligheter 2026 publiceras

ICES vetenskapliga råd om fiskemöjligheter publiceras vanligtvis 31 maj. Det markerar startskottet för den årliga fiskekvotprocessen.

Kommentar: Det är särskilt viktigt att regeringen för löpande dialog med Finland. En gemensam hållning kan få stor påverkan på fiskekvoterna, speciellt i Bottniska viken. [Idag står Finland och Sverige dock långt från varandra.](#) Här behöver vi alla hjälpas åt för att komma på rätt köl. Dessutom bör regeringen fortsatt verka för låga kvoter med hänsyn till osäkerheterna i ICES råd.

JULI

Sverige övertar ordförandeskapet i BALTIFISH

Den 1 juli tillträder Sverige som ordförande för samarbetsforumet [BALTIFISH](#), där tjänstemän från Östersjöländerna samlas för att diskutera och förhandla om fisket.

Kommentar: Ordförandeskapet är en chans för Sverige att sätta agendan. [Osäkerheter i ICES råd](#) bör diskuteras för att påvisa behovet av en omfattande riskbedömning. En viktig fråga att belysa är även bristen på insyn i BALTIFISH och ministerrådets fiskekvotförhandlingar. Här kan Sverige göra skillnad, men det kräver beslutsamhet och mod.

Förbud mot bottentrålning i vissa marina skyddade områden träder i kraft

Regeringens förslag om en lagändring för att införa ett [generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen](#) väntas träda i kraft. Det bygger vidare på de planerade [ändringarna i fiskelagen som underlättar begränsningar av fiske i Natura 2000-områden](#), vilka börjar gälla i mars. Förslaget gäller inte enbart Natura 2000-områden, utan omfattar även nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden.

Kommentar: I [propositionen \(2024/25:81\)](#) menar regeringen att undantag bör kunna göras om det inte påverkar syftet med områdesskyddet, eller om det i annat fall är angeläget. Att [bottentrålning har stora negativa effekter på havsbotten och de arter som lever där](#) är dock välbelagt. Därför bör bottentrålning, eller annan typ av fiske som kan ha liknande effekt, helt förbjudas för både svenska och utländska fartyg. Skyddade områden ska vara skyddade.

AUGUSTI

EU-kommissionen lägger förslag om fiskemöjligheter 2026

Efter analys av ICES råd och samråd med medlemsländer och intressenter, publicerar EU-kommissionen sitt förslag om kommande års fiskemöjligheter.

Kommentar: Underlaget från kommissionen är, förutom ICES råd, utgångspunkten för kvotförhandlingarna. Det är väsentligt att Sverige inför detta påpekar brister i förvaltningen som leder till fiskekvoter behäftade med betydande risker, och att större försiktighet därför krävs.

SEPTEMBER

Sveriges position fastställs i EU-nämnden

Inför fiskekvotförhandlingar får regeringen underlag från HaV. Efter att samråd med intressenter har genomförts diskuteras frågan i riksdagen. Det ger riksdagsledamöter möjlighet att påverka Sveriges position i kvotförhandlingarna. Sammanträdet hålls i september eller oktober.

Kommentar: Möjligheten att påverka Sveriges position är ofta begränsad, varför påverkansarbetet bör börja tidigt. Östersjöfiskens svaga status visar att förvaltningen brister, och ett viktigt budskap till övriga EU-länder är att kvoterna

måste sättas med stora säkerhetsmarginaler för att säkra framtida fiske – 30 till 50% under ICES lägsta spann.

OKTOBER

Ministerrådet beslutar om 2026 års fiskekvoter

I slutet av oktober träffas EU:s ministrar med ansvar för fiskefrågor för att besluta om kommande års fiskekvoter.

Kommentar: Sverige och landsbygdsministern bör agera i linje med vetenskapen och mandatet från riksdagen. Förra året sa regeringen ja till ökade sillkvoter, trots Sveriges position om låga kvoter. Ett nej till höjda kvoter hade dock varit att föredra, det hade betonat åtgärdsbehovet och ökat svenskarnas förtroende för politiken. Sverige bör även avstå från att medverka till möjliga brott mot fiskerilagstiftningen – både år 2023 och 2024 stod Sverige och andra länder bakom [tveksamma kvothöjningar](#).

NOVEMBER

Uppdrag att ta bort eller drastiskt minska inflyttningsområden innanför trålgränsen

HaV ska ta bort eller kraftigt minska de så kallade inflyttningsområdena i syfte att skydda lekansamlingar av fisk. Uppdraget redovisas senast 30 november.

Kommentar: HaV har tidigare tilldelat dispens till trålarfartyg att fiska innanför trålgränsen i inflyttningsområden (mindre områden med särskilda regler). [HaV uppger dock att de upphört med dispenser till båtar över 24 m](#). Det är bra att HaV uppdras att ta bort eller kraftigt minska områdena. Än mer positivt hade varit att helt ta bort områdena, vilket gett en tydlig signal till HaV och bidragit till ett starkare skydd av dessa vatten. En trålgräns med inflyttningsområden undergräver trålgränsens syfte.

Fakta om fisket 2024

Totalt fiskade svenska fartyg 66 615 ton fisk i Östersjön under 2024. Det är en minskning med cirka 12 580 ton jämfört med år 2023.

SILL OCH STRÖMMING

Under 2024 fiskade svenska fartyg över 21 000 ton sill och strömming, varav cirka 20 500 ton togs upp av den storskaliga pelagiska fiskeflottan. Endast 328 ton fiskades av kustfisket.

Resterande andel togs upp på annat sätt, exempelvis av småskaliga fiskare som fiskar med redskap som garn och krok. Ungefär 75 procent gick till foderproduktion.

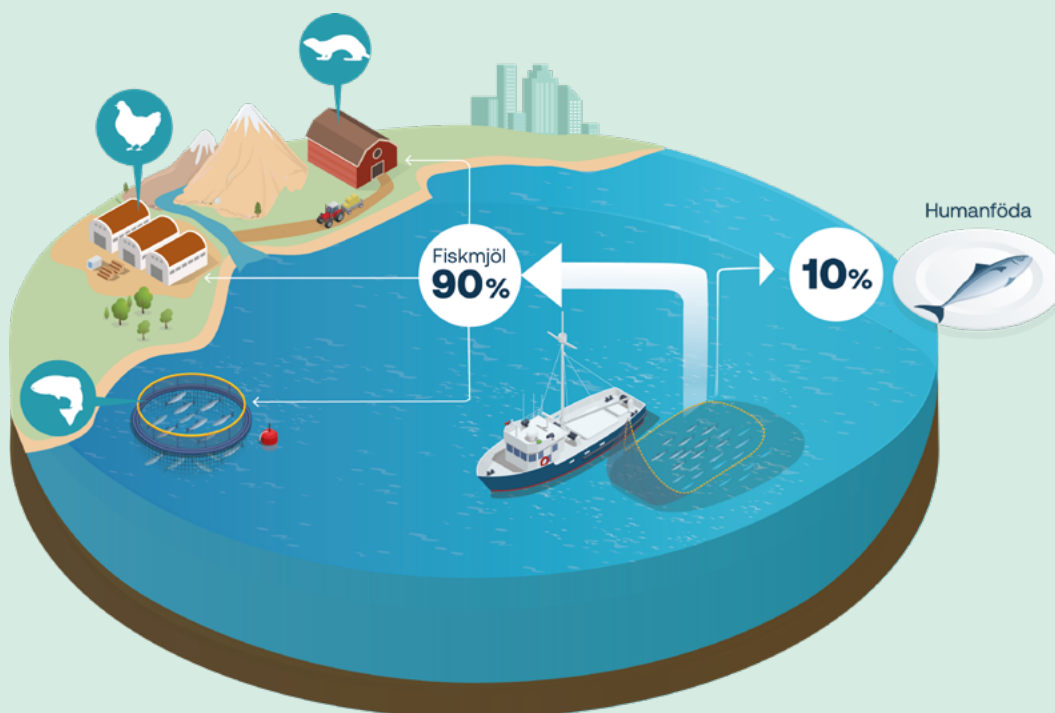
TORSK

Fastän det råder förbud mot riktat fiske på torsk i Östersjön fiskades drygt 13 ton under 2024. Torsk förekommer fortfarande som bifångst, främst i fisket efter plattfisk. För att främja torskens återväxt i Östersjön behöver plattfisket upphöra eller använda selektiva fiskeredskap som minskar bifångsten. Fisket efter sill och skarpsill bör minskas drastiskt för att lämnas kvar till torsk och andra rovfiskar att äta.

SKARPSILL

Cirka 39 000 ton skarpsill fiskades av svenska båtar. Totalt gick 94 procent av fångsten till foderproduktion.

Foderfiske fortsatt störst 2024

Cirka 90% av de svenska sill- och skarpsillsfångsterna år 2024 gick till produktion av [fiskmjöl och olja som används som foder](#). Resterade andel såldes som mat till människor. Det är en trend som består år efter år. Att fångsten övervägande går till foderproduktion beror på [flera samverkande faktorer](#).

Källa: Havs- och vattenmyndigheten (HaV), 2024.

För ytterligare information

Konrad Stralka, VD
konrad.stralka@balticwaters.org
+46 (0)70 750 23 31

Amanda Öberg, Omvärldsanalytiker
amanda.oberg@balticwaters.org
+46 (0)70 714 81 60

Om BalticWaters

BalticWaters är en oberoende stiftelse med ett enda mål: att vårt hav ska leva. Stiftelsen genomför miljöprojekt och bedriver tillämpad forskning för att visa vilka åtgärder som kan bidra till en friskare Östersjö och livskraftiga fiskbestånd. BalticWaters verkar också för att utveckla och sprida kunskap om havet till allmänhet, myndigheter och beslutsfattare. Målet är att öka kunskapen om de utmaningar som havet står inför och bygga opinion så att beslut blir tagna och åtgärder genomförda.

Läs mer på www.balticwaters.org

Ordlista

BALTFISH	Östersjöns regionala fiskeorgan med det primära målet att förbättra samordningen och samarbetet mellan Östersjöns medlemsstater.
Bestånd	Mängden av en fiskart i ett specifikt område.
Blim	Om ett bestånds biomassa hamnar på eller under gränsen Blim, är risken stor att beståndet inte längre kan återhämta sig.
BSAC	Baltic Sea Advisory Council. Dess huvudsakliga uppgift är att ge råd till Europeiska kommissionen och medlemsstaterna i frågor som rör förvaltningen av fisket i Östersjön.
Btrigger	Om ett bestånds biomassa når gränsen Btrigger ska ICES rekommendera förvaltningsåtgärder som återställer det till en nivå som når MSY på lång sikt.
F-MSY	Det fisketryck som på lång sikt kan ge maximal hållbart uttag, MSY.
GFP	EU:s gemensamma fiskeripolitik
HaV	Havs- och vattenmyndigheten. Ansvarar för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.
HELCOM	Helsingforskonventionen, tidigare benämnd Östersjökonventionen, är en överenskommelse mellan Östersjöns strandstater om att värna miljön i Östersjön.
ICES	Internationella Havsforskningsrådet. En organisation som samordnar och främjar havs forskning i Östersjön och Nordatlanten. Ger rekommendationer om fiske som ligger till grund för EU:s kvotbeslut.
Kvot	En fastställd mängd av en viss fiskart som en fiskeriation får fånga i ett havsområde under en begränsad tidsperiod.
MAP	Multiannual Action Plan – den fleråriga förvaltningsplanen för Östersjön.
MSY	Maximum Sustainable Yield är målet för EU:s fiskeripolitik. I teorin ska MSY innebära att uttag av fångst långsiktigt maximeras utan att riskera beståndens återväxt. Tyvärr fungerar inte detta alltid i praktiken.